

451241

ORSZÁG VILÁG

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

1939. V. 1. XXVIII. évf. 8—9. sz.

(Bejegyzve: Trib. Arad, Secția III-a
Con. Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

AZ ORSZÁG-VILÁG

a legkitünőbb és legtökéletesebb tudósítói szolgálattal rendelkezik. A bel- és külföldi eseményeket, eredeti cikkek keretében, a legmegbízhatóbban tárja az olvasó elé.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként összefoglaló képet ad olyan aktualitásokról — könnyen és tárgyilagosan — amelyekkel a napilapok nem foglalkoznak.

Az ORSZÁG-VILÁG

az igazi demokráciáért küzd és minden sorában a reakció ellen harcol, a népek békéjéért, megértéséért és belső nyugaloméért.

Az ORSZÁG-VILÁG

a legjobb újságírógárdát csoportosítja maga köré. Munkatársai között Ardeal jelesei foglalnak helyet, akik nyugati szellemet jelentenek a sajtó életében.

Az ORSZÁG-VILÁG

művészeti rovatai a modern ember széles látóköréhez simulnak és minden tekintetben felvilágosodottságot jelentenek.

Az ORSZÁG-VILÁG

társadalmi akcióiban és közleményeiben felkarolja a kisemberek ügyét, istápolja az elhagyatottakat, a nyilvánosság elé viszi a becsületes, dolgozó emberekkel történt igazságtalanságokat és gondoskodik azok orvoslásáról.

Az ORSZÁG-VILÁG

közgazdasági cikkeiben a kereskedő és iparosvilág érdekeit képviseli és tántoríthatatlanul küzd sérelmeik és a korrupció ellen.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként, kiváló írók tollából, humoreszkeket és hangulatos, rövid irodalmi közleményeket tartalmaz, melyek méltán illeszkednek a nívós, másirányú közlemények keretébe.

Lapunk példányszámonként nem kapható. Előfizethető: Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19.

Egy politikai utazás nyolcvan év előtt Klapka tábornok Cuza fejedelemnél

Nyolcvan esztendővel ezelőtt, 1859. év márciusában utazott Klapka György tábornok, a szabadságharc nagy katonája, Moldvába, Cuza moldvai és havasalföldi fejedelemhez, hogy vele a magyar száműzöttek nevében magyar-román szövetség megkötéséről tárgyaljon.

Az európai politikában sulyos felhők tornyosultak. Mindenki tudta azt, hogy III. Napoleon francia császár elhatározta a háborút Ausztria ellen s vele együtt működik Piemont miniszterelnöke, Cavour gróf is, aki ettől az osztrák háborútól várja az olasz nemzeti egység megvalósulását. Az európai közvélemény tisztában volt azzal, hogy

ettől a háborútól függ a Habsburgok birodalmának sorsa s tudták ezt azok a magyar száműzöttek is, akik a világsi bukás után kénytelenek voltak hazájukat elhagyni.

A magyar száműzöttek már régóta számítottak arra, hogy hazájuk függetlenségét egy európai háború segítségével szerzik vissza. Tisztában voltak azzal, hogy Ausztria nem elég erős arra, hogy külső háborúval egyidejűleg a magyar forradalom ellen védekezhessen. Ezért arra törekedtek, hogy **szövetséget kössenek azokkal a hatalmakkal, amelyek háborút fognak viselni Ausztria ellen.**

Külső szövetséges segítségével forradalmat csinálni, nem látszott reménytelen dolognak. A száműzöttek azt remélték, hogy hazájuk függetlenségét Franciaország és a felszabaduló Itália segítségével szerezhetik meg. A magyarság értékével tisztában voltak a külföldön is. A krími háború idején már voltak tárgyalások a magyar száműzöttek és a franciák között egy magyar-francia szövetségről, ez azonban nem valósult meg, azért Ausztria, amely ellen a szövetséget tervezték, nem avatkozott be ebbe a háborúba. Annál fontosabbnak látszott Franciaországnak és Piemontnak a bizonyossá váló osztrák háború előtt a magyarok szövetségét megszerezni és Ausztriát a magyar felkelés támogatásával két tűz közé szoritani.

A VÖRÖS HERCEG ÉS CAVOUR GRÓF

A magyarság értékét a francia politikusok közül senki sem ismerte fel olyan jól, mint Bonaparte Napoleon Jeromos herceg, Napoleon császár unokaöccse s az egykori vesztfáliai király fia. A herceg, akit a francia udvarban Plon-Plon-nak, a nép között pedig radikális, köztársasági érzelmei miatt „vörös herceg“-nek neveztek, közvetlenül a szabadságharc

nai tervét is, főként pedig az erdélyi támadását, amelyet a legfontosabbnak tartott.

Jeromos herceg február végén mutatta be Klapkát Napoleon császárnak, aki

egyenes megbízást adott neki arra, hogy utazzék a dunai fejedelemségekbe s igyekezzék a magyar törekvéseknek megszerezni az új fejedelmet: Cuza herceget. Megígérte a császár azt, hogy a francia diplomácia támogatni fogja a románokat s Klapka mint a franciák szövetséges lép-
het fel a fejedelelemnél.

Klapka tárgyalta Galesco Sándorral, Cuza fejedelem párizsi megbízottjával, majd elutazása előtt elment Turinba Cavourhoz, aki ugyanolyan megbízással és felhatalmazással látta el, mint III. Napoleon. Keleti útjára boldogan ment el, azt hitte, hogy néhány hónapon belül sikerülni fog Magyarországot függetlenségét megteremteni.

UTAZÁS MOLDVÁBA

Klapka keleti útjának első állomása Konstantinápoly volt, ahova március 16-án érkezett meg. Tudta, hogy útját kémekek és orgyilkosok egész légiója kíséri s éppen ezért

kerülő uton ment Jassyba,

ahova érkezését az olasz konzul utján bejelentette. Utjának egyes állomásairól állandó jelentéseket küldött a francia és piemonti konzulok utján küldöinek s ezeknek a konzuloknak fellépése támogatta a tábornokot abban, hogy útjának sikere legyen.

Cuza fejedelem szívesen látta a hatalmas francia császár és a piemonti miniszterelnök képviselőjét.

Nemrégén választották meg a két román állam fejedelemévé s ezt a megválasztást még sem Törökország, sem Ausztria nem ismerte el. Helyzete nehéz volt, félnie kellett attól, hogy vagy Ausztria, vagy Törökország beleavatkozik a fejedelemség sorsába s őt erőszakkal eltávolítja trónjáról. Bár igen sok dákoromán hűve volt, akik igyekeztek őt a magyarok ellen hangolni, egyelőre meg lett volna elégedve az-
zal, hogy a két fejedelemséget uralma alatt egyesíthesse. Ilyen körülmények között

szívesen lépett kapcsolatba a magyar száműzöttek képviselőjével s szívesen nyújtott segédkezet azoknak, akik Ausztria nagyhatalmi állását meg akarták szüntetni.

Klapka tábornok nagy katonai tekintélye, kitűnő nyugateurópai összeköttetései és finom diplomáciai tapintata nagy hatást gyakorolt rá és

elfogadta azokat a javaslatokat, amelyeket előterjesztett.

A legfontosabb cél az volt, hogy Cuza kormánya a magyar fegyver- és lőszerraktárok felállítását a román területen megengedje. Emellett a fejedelemnek meg kellett ígérnie, hogy háború esetén ezeket a fegyvereket a magyarok

rendelkezésre bocsátja és megengedi azt, hogy egyes magyar csapatok román területen szervezkedjenek meg. Cuza mindkettőbe beleegyezett s sikerült Klapka tábornok az erdélyi kérdésre vonatkozólag is megállapodást létesíteni a fejedelemmel.

Az egyezmény értelmében Cuzának meg kellett fogadnia, hogy fel fogja használni befolyását az erdélyi románoknál azíránt, hogy ezek a magyarok új forradalmát támogassák. Ezzel szemben a magyarok nevében a tábornok megígérte, hogy a nemzetiségek külön jogait biztosítani fogja, s kilátásba helyezte a románok által pártolt dunai államszövetség — konföderáció — megalakítását, amely függetlenségüket úgy Oroszországgal, mint Törökországgal szemben biztosította volna.

A SZÁMÜZÖTTEK CSALÓDÁSA

Klapka tábornok a jólégyzett munka sikerével térhetett volna vissza Nyugat-Európába. Látszólag minden a legnagyobb rendben volt s

új magyar szabadságharc esetére biztosítva volt a román nép barátsága és az, hogy a magyar felkelők román területről törhetnek be az országba.

Cuza fejedelem szinte hódolattal irt Napoleonnak Klapka látogatásáról és biztosította a francia uralkodót szövetségi hűségéről.

A magyarok csak addig számíthattak Cuzára, ameddig jóbarátságban voltak Napoleonnal és Cavourral. Klapka már jassy-i utazása alkalmával, amikor Cuza a legnagyobb kedvességgel fogadta és őszinte barátságáról biztosította; észrevette, hogy a fejedelem környezetében igen sok befolyásos politikus van, köztük a később nagy szerepet játszó Bratianu és félt attól, hogy ezek veszik kezükbe a hatalmat.

Klapka valóban nem csalódott ebben. Április végén, amikor keleti utjáról visszatért, még jó hírekkel számolhatott be Napoleonnak és Cavournak, de mihelyt amagyar száműzöttek helyzete bizonytalanabbá vált, a románok magyar-barátsága is meggyengült. A villa-francai fegyverszünet után, amikor a magyarok elvesztették hatalmas pártfogóikat, a franciákat, elfordultak tőlük a románok is.

A magyar függetlenség megvalósulását nem sikerült összekapcsolni az olasz egységével, mint a Kossuthnak, Klapkának és a többi száműzöttnek terve volt. Hiába voltak azok az erőfeszítések is, amelyeket a magyarság legméltóbb képviselői a románok szövetségének megszerzése érdekében folytattak.

Flora (volt Reusz) Jéggyár üzemben!

Rendelések: Telefon 11—14. Bulv. Reg. Ferdinand 33.

— **ALTALÁNOS, MÉLY RÉSZVÉTELELT KÉLTETT** Aradon az a kettős tragédia, amelynek áldozatai **dr. Schmidt János** aradi kórházi sebészfőorvos édesanyja és nővére, akiket **Prezsmár** községben eddig ismeretlen tettesek gyilkoltak meg. A város társadalmának őszinte és meleg rokonérzése fordult a gyászessel kapcsolatosan **dr. Schmidt János** főorvos felé, mert olyan embert sujtott le mélyen a véres rémdráma, aki évtizedeken keresztül emberéletek százait mentette meg ebben a városban. Mindenki tiszteli, nagyrabecsi a biztoskezü, kitünő sebészfőorvost, aki békében és háboruban egyaránt a szenvedő emberiség megmentésére alakult arcvonal első vonalában áll, birkozik a halállal egy-egy emberéletért, enyhíti a fájdalmakat és az orvostudomány minden lehetőségét latbavetve áll a betegágyak mellett, nem nézi, hogy gazdag, vagy szegény az, akinek az életére örködik, csupán a kötelesség, a nagyszerű orvosi hivatás él tudatában. És éppen ezt az embert, ezt a fáradhatatlan orvost érte a gyilkosok orvtámadása, akik édesanyját és nővérét megölték, hogy kifoszthassák a prezsmári lakást. A sors különös, gonosz játéka ez, hogy annak az orvosnak kelljen tehetetlenül, lesujtva és a megdöbbenéstől borzongva szereteteinek holtteste felett állani, aki annyi közelharcot folytatott már másokért a halállal. Száz és száz ember, a háboru rengeteg sebesült áldozata, akiket **dr. Schmidt János** sebészkeése adott vissza az életnek és akikhez mindég volt egy-egy jó szava, egy-egy vigasztaló mosolya ennek a nagy tudású férfinak, a szenvedéstől megváltottak tömege gondol szeretettel az aradi kórház főorvosára és ekkor néhány elvetemedett ember, akiket a sötét, vak ösztönök hajthattak a véres préda megszerzésére, meggyilkolt két asszonyt, akik olyan közel állottak ennek az orvosnak szívéhez. Ezért volt különösen meleg, őszinte és a szokványokat messze túlhaladó az az együttérzés, amivel Arad társadalma, barátok és ismerősök, volt betegek és mindazok, akik nagyrabecsiük, osztoztak **dr. Schmidt János** kórházi főorvos mélységes gyászában.

— **A HALÁL** uglátszik sűrűn kopogtató, a szokottnál gyakrabban látogató vendég volt a közelmúltban Aradon, ahol szinte szériája volt a tragikus eseteknek. Az **Ország-Világ** ezek közül **dr. Deutsch Izsó**, lapunk belső munkatársának, ennek az értékes és munkáséletű embernek elhunytá érinti közelebbről. Lapunk legszebb emlékei, a múltban együttesen abszolválta közérdekű munka ezer apró vonatkozása fűződik **dr. Deutsch Izsó** nevéhez. Kitünő ujságíró, nagy tudású intellektuell, elsőrendű jogász volt az elhunyt közjegyzőhelyettes, mert a munka volt életeleme. Egyenes, nyílt férfinak ismerte mindenki és örökre történt eltávozása nemcsak özvegyét és rokonságát borította gyászba, de sok-sok ismerős és barát gondol szeretetteljes megemlékezéssel **dr. Deutsch Izsóra**, aki immár csendesen elpihent, örökre.

Elet-halálküzdelem a román olajért

(Beküldött kézirat.)

Nagy íróink előszeretettel nevezik a huszadik századot a dinamika századának, ahol a mozgás és az erő határozza meg nemcsak az ember, de államok és világrészek életét. A mozgásnak és az erőnek azonban szüksége van forrásra, ahonnan életét és létfenntartását biztosítja. Régen a tűz fejezte ki ezt a forrást és a tudatlan népek ösztönében ezért volt felsőbbrendű isteni hatalom a tűz. Azóta az emberek rájöttek arra, hogy a tűz az csak erő, amely energiaforrásokból táplálkozik. Kezdetben volt a fa és a szén. De a történelemben állandóan előbukkan egy harmadik erőforrása is a tűznek, amely azonban tudatosná az emberi elmében alig egy évszázaddal ezelőtt vált, amikor rájöttek arra, hogy a technika ilyen rohamos fejlődésével a szén egyszer csak elfogy, a fa még hamarabb. Ekkor terelődött a figyelem az eddig jelentéktelen erőforrásnak minősített kőolajra, amely rövid egy évszázad alatt az emberiség történetében példátlan karriert futott be.

Olaj. Milyen titokzatos hatalom rejlik ebben a fogalomban, ha nemcsak az államférfiakat ihlette meg, de lázba hozta az iBókát és költőket is. Számtalanairól tudnánk felsorolni, akik az olaj mindenhatóságát és egyben tragédiáját énekelték meg. Upton Sinclair, Lion Feuchtwanger könyveit mindenki olvasta kerek e világon, nemkülönben Kellermann: Anatol, az olajváros című könyvét, amely egyenesen arról a vidékről szól, amelynek gazdasági birtoklásáért ma még nagyobb küzdelem folyik, mint a világháború idején.

A ROMÁN PETROLEUM TÖRTÉNETE

Amíg a múlt század derekán Perzsiában, Mezopotámiában, Kisázsziában számtalan vidékein, valamint Középamerika még nem egyesült államaiban az egyes magánérdek-képviseltek megkezdték harcukat egymás ellen a legkülönb hajtóerőnek bizonyult olajért, addig Európában senki sem gondolt arra, hogy valamelyik hazai államban olyan nagymennyiségű petroléumot találhatnak, amely jelentős mértékben tudná ellátni az európai szükségletet. Galiciában és a munténiai fejedelemség területein találtak ugyan bizonyos forrásokat, amelyek arra mutattak, hogy a föld mélyén esetleg olajleletekre bukkanna a kutató, de komolyan a kérdéssel csak 1860 óta foglalkozott az amerikai Standard Oil olaj-

---

— MAJUS 1-TŐL KEZDVE A GÁZGYÁR BESZÜNTETI A GÁZSZOLGÁLTATÁST. A városi üzemek igazgatósága az érdekeltek tudomására hozza, hogy május 1-től kezdődőleg a városi gázgyár beszünteti a gázszolgáltatást.

társaság, amely aztán egész Romániára kutatási jogot kapott. Így indult meg Európában az olajbányászat és rövid évek alatt létkérdésévé vált az összes európai államoknak.

A TERMELES ÉS A FOGYASZTÁS

ARÁNYTALANSÁGA

Ahogy nőtt az olaj jelentősége, úgy építették az új gépeket olajerőre. Legelsősorban is az autóipar óriási fejlődése okozta, hogy az olaj legkönnyebb és legfinomabb fajtája, a benzin, olyan nagy jelentőséget kapott. 1900-ban komoly statisztikai adatok is szinte csupán csak az autók által fogyasztott benzin kimutatására szorítkoznak, tehát innen számíthatjuk európai szemmel az olaj döntő jelentőségét.

Év	Autóbenzin, tonna	Termelés, tonna
1900	22.000	19,900.000
1928	51,460.000	184,200.000
1938	104,463.800	386,820.000

O'Leary amerikai statisztikusnak van egy 1930-ban kelt statisztikája külön a repülőgépekről, amelyet hozzáadva az 1938-as adatokat is, így állíthatunk röviden össze, bizonyítva, hogy a repülőgépek még ma is sokkal kisebb jelentőséggel bírnak, mint, mondjuk, az autók:

Év	Repülőgép száma	Fogyasztott benzin tonna
1914	1.450	27.700
1928	84.700	1,970.000
1938	170.000	4,331.000

Megjegyezzük, hogy az 1938-as 170.000 repülőgépszám csupán az amerikai statisztikában szerepel, ahol például csak maga a szovjet 24.000 repülőgéppel szerepel, jóllehet hivatalosan 11.000 repülőgépről tesz említést a statisztika.

Ebből a két statisztikai adatból nem lehet megállapítani, hogy a fogyasztás és a termelés, a termelés kárára aránytalan volna, csupán a gépkorszak óriási lendületét bizonyítja. Nem úgy azonban az az 1938-ban kiadott német statisztika, amely 1900-tól így állítja be a termelés és a fogyasztás viszonyát és aránytalanságát:

Év	Fogyasztás tonna	Százalék	Termelés tonna
1900	3,900.000	9.9	19,900.000
1928	170,320.000	88.8	184,200.000
1938	391,730.000	104.0	386,820.000

Ezen két szám vizsgálatánál válik érthetővé az a gigászi harc, amelyet a nemzetek a világháború befejezése óta gazdaságilag vívnak egymással.

NÉMETORSZÁG OLAJÁT AKAR

A harc szempontjából csupán három állam statisztikai adatai érdekesek. Németország, Franciaország és Anglia ez a három állam, amelyek mindegyike behozatalra szorul. Né-

metország kizárólag saját szükségletére hozza be az olajat, Franciaország nagyon kevés olajat hoz be csak azért, hogy finomítva tovább adja. Anglia viszont nagymennyiségű olajat hoz be finomítás céljából is. Így válik érthetővé az az eltolódás, amely a következő kis statisztikai tükörben látható: 1928-ban Németország 2,165.000 tonna részben finomított, részben nyers olajat hozott be. Ugyanakkor Franciaország 2,633.000 tonnát. Anglia azonban már 8,140.000 tonna olajat importált. Az arány 1938-ban így fest: Németország 6,473.350 tonna, Franciaország 5,529.330 tonna, míg Anglia 17,094.000 tonna.

Németországnál és némiképp Franciaországnál a behozatal ilyen arányú emelése indokolt, mert a technika fejlesztése ezt meg is kívánta. Nem így, azonban Angliánál, amely saját szükségletére még 8 millió tonna olajat sem használ el.

A GAZDASÁGI HARC KÖVETKEZMÉNYEI ROMÁNIÁBAN

A világháború előtt Németországnak nagy érdeklősége volt a romániai petroleumtelepeknél. Annak ellenére, hogy amerikai és angol társaságok próbálkoztak több és kevesebb sikerrel; Németország tartotta a rekordot. A Prahova völgyében befektetett tőkeérdeklőség elosztása a harmadik bukaresti nemzetközi petroleum értekezlet idején a következő volt, aranyfrankban számítva:

Németország 74,000.000 aranyfrank,

Franciaország 31,000.000 aranyfrank,

Anglia 22,000.000 aranyfrank,

USA 16,000.000 aranyfrank.

A világháború után Franciaország és Anglia megosztotta a Németországtól elvett romániai olajkutakon, még pedig úgy, hogy a német társaságokat gazdasági és politikai eszközökkel kényszerítették a kivonulásra.

A weimari Németország egyszer már megpróbálkozott, hogy befolyását a román petroleumkutakra visszaszerezze, azonban sikertelenül. Nem úgy azonban a nemzeti szocialista Németország, amelynek vezetői azonnal belátták, hogy

Németországra létkérdés visszaszerezni az érdekeltségeket

és megindult az a gazdasági háború, amely most érte el tetőpontját és most mondhatjuk, hogy valóban

élet-halál küzdelem folyik Németország és a volt antant-hatalmak között.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok

GOLDSTEIN LAJOS

mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztüm és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban.

Str. Bratianu 2.

Románia így két tűz közé került és bár különösen francia részről óriási nyomásnak volt kitéve, évi termelését 1928 óta alig emelte.

A romániai olajtermelés a statisztikai tükörben így mutatkozik:

1900	226.000 tonna
1913	1,885.000 „
1919	993.000 „
1923	1,150.000 „
1928	3,011.000 „
1929	4,270.000 „
1937	5,400.000 „

A Prahova völgye termelt ki a legtöbb olajat. Az egész romániai termelés 70 százalékát. A kivitel és a belső fogyasztás szintén aránytalan, mert bár a termelést nem fokozták olyan erővel, mint a többi államok kívánták, a kivitel mennyiségét mégis emelték. Ez nem történhetett másként, mint a belső fogyasztás csökkentésével. Amíg 1928-ban a belső fogyasztás a termelés 45 százaléka volt, 1927-ben ez a szám 30 százalékra csökkent. Így természetesen hullámozott a romániai petroleum belső ára is. Amíg belső fogyasztásra a román petroleum nagybani ára 1.50 lej volt, addig ma ez 3.50 lejre ugrott fel, ami azt jelenti, hogy a romániai lakosok majdnem olyan drága petroleumot fogyasztanak, mint például Magyarországon. Ma Romániában a petroleum kicsinybeli ára 6.50 lej.

POLITIKA A PETROLEUM KÖRÜLI HÁBORUBAN

Franciaország és Anglia már évek óta azon fáradozik, hogy gazdaságilag olyan ék közé szorítsa Németországot, amely arra kényszerítse a Harmadik Birodalom vezetőit, hogy feladják természetes gazdasági expanziós politikájukat.

Németország, amely régi érdeklődését Románia iránt nem vesztette el, további újabb gazdasági szerződéseket akar Romániával kötni, annál is inkább, mert országunk teljes olajfőlöslegét azon államok számára kötötte le, amelyek nem Németország mellett állanak.

A harc még folyik. Hogy milyen fejlemények következnek be, az a jövő titka.

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az **ORSZÁG-VILAG „AGGE“ REKLAMOSZTÁLYA** elősegíti igyekezetét a készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet!

Bulv. Regele Ferdinand 19.

Telefon 15—25.

A zsidókérdés

Anglia érdeklődésének középpontjában

Akár akarja az angol sajtó, akár nem, állandóan foglalkoznia kell a zsidó kérdéssel. Nem mintha Anglián belül került volna napirendre ez a probléma. (Angliában nincs és nem lesz zsidókérdés.) Hanem a zsidóság sorsának világpolitikai összefüggései igénylik az angol nyilvánosság lankadatlan érdeklődését. A középeurópai zsidóság tömeges kivándorlása élezte ki a palesztinai viszályt is, melynek megoldása oly égetően fontos a brit védő angol kormányzat számára. Ugyancsak figyelmet kelt a külföldi munkakeresők tömeges áradása a brit szigetek felé. Ez teljesen függetlenül a bevándorló faji vagy felekezeti viszonyaitól, természetesen érinti az angol munkapiacot.

Ezek a gyakorlati szempontokon kívül a zsidókérdés tömeglélektani visszahatása is befolyásolja az angol sajtót. Hiszen végeredményben az angol milliók irányítják Nagybritánia politikáját és az antiszemitizmus külföldi fellángolásai hátráltatják az angol kormány politikai megegyezésre és gazdasági együttműködésre irányuló törekvéseit. Mindez érthetővé teszi, hogy az angol néplelektől voltaképpen idegen zsidókérdés az angol lapok állandó témája lett.

Az utóbbi napokban a zsidókérdéssel való foglalkozás az angol sajtóban hangsúlyozottabb és élesebb formát öltött.

Anglia legnagyobb példányszámu lapja, a konzervatív és imperialista „Daily Express“, mely lord Beaverbrook hatalmas sajtószervezetéhez tartozik, rendkívül hatásos vezércikkben a zsidóság védelmére kelt. Ebből a cikkből kifolyólag külföldi oldalról súlyos támadások érték a két és félmillió példányszámban megjelenő reggeli lapot. E támadásokra azután a „Daily Express“ a lap szokott formáit áttörő keretben az egész első oldal felett uralkodó nyilatkozatban válaszolt.

A támadásnak két fő pontja volt:

1. A „Daily Express“ szerkesztőségében egész sereg zsidó dolgozik.
2. A „Daily Express“ és testvérlapja, az „Evening Standard“, zsidóbarát állásfoglalását hirdetési szempontok irányítják.

Az első vádra a „Daily Express“ — amelynek lordi rangra emelkedett tulajdonosa egy kanadai protestáns lelkész fia — azt felelte, hogy sajtószervezetében igenis dolgoznak zsidók. Nem azért, mert zsidók, hanem azért, mert a vállalat hűséges és kiváló munkatársai.

Az angolok nem viseltetnek irántuk több vagy kevesebb elő-

ítélettel, mint a skótok vagy kanadaiak iránt. A második vádra pedig az angol világlap a statisztika számaival felelt. Ebből kiderült, hogy a lap politikai állásfoglalása sosem gyakorolt befolyást a hirdetések összegére. Zsidó részről pedig **sem kérés, sem követelés sohasem merült fel,** mely csak távolról is érintette volna a vállalat magatartását a zsidó problémával szemben.

Pár nappal később a Palesztina-problémával kapcsolatban a „Daily Eâpress“ újabb vezércikket írt a zsidókérdésről. A cikknek az volt az irányzata, hogy az angol zsidók teljesítsék kötelességüket hazájukkal szemben és késztessek palesztinai hitsorsosait arra, hogy fogadják el az angol közvetítő javaslatokat.

Ezzel szemben a „Daily Express“ a következőket írja:

„A brit zsidók országunk egy részét alkotják. Népünk számottevő részét szolgáltatják. Helyzetük az angol nép körében miben sem különbözik a skótok, a welszek, vagy irek helyzetétől. Igaz, hogy a zsidóknak vannak bizonyos faji jellegzetességei, de ugyanilyen faji jellegzetességei vannak az ireknek, welszeknek, vagy pedig skótoknak. Minthogy a brit zsidók az angol nép része lettek, **jóban és rosszban sorsuk egybeforrt az ország sorsával.**

A brit zsidóknak tehát kötelességeik vannak önmagukkal és mindannyiunkkal szemben. A brit zsidók elválaszthatatlanul hozzátartoznak Nagybritanniához. Kivették részüket a brit világhatalom felépítéséből. A történelmi döntések óráiban nem váltak hűtlenné. A brit zsidók nem nemzetköziek.“

„ÖRÖMMEL ÜDVÖZLÖM A KIÜLDÖZÖTTEKET . . .“

Az „Evening Standard“-ban március 2-án W. R. Inge, a Szent Pál székesegyház dékánja, a világhírű anglikán hitésőnök, a fajkeveredés problémáiról értekezik. Megállapításai ezek:

1. A zsidók Anglia honpolgárai lettek.

2. A tudományban, irodalomban, a közigazgatásban és a kereskedelemben egyaránt előkelő helyet biztosítottak a maguk számára.

3. Örömmel üdvözlöm a kiüldözött zsidó intellektuelek letelepedését Angliában. Az importált tehetségek tömeges működése a tudományos kutatásban az első helyet fogja biztosítani országunk számára. Ezek az emberek hálásak lesznek vendéglátóinknak és munkájuk, tehetségük javát annak az országnak fogják nyújtani, mely befogadta őket.

A „Times“-nek a vezércikk-oldalon egy állandó rovata

van, mely az angol intézményként tisztelt világlap egyik sajtóságát alkotja. Ezt a rovatot, a százszázalékosan „árja“ Selfridge áruház-konzern bérlő és keretében nap-nap után a Callisthenes álnév alatt író kiváló angol publicista különböző aktuális kérdésekről értekezik. Három cikk egymás után „Whit de refugees can do for England“ címmel az emigránsok angliai tevékenységének eredményeit ismerteti. Nem térhetünk ki a részletekre. A cikksorozat következtetéseit a következő mondatában foglalhatnók össze:

A bevándorlókat kiforgathatták anyagi javaikból, de az anyagi kincseknél sokkal nagyobb vagyont hoznak magukkal. Alkotó erejüket, tapasztalatukat és szellemi kiválóságukat. Ezzel fognak hozzájárulni ahhoz, hogy a mi csodálatos, öreg országunk gyarapítsa hírnevét és sulyát, mint a világ elismert gazdasági piaca.

Callisthenes cikkének megállapítását a „News Chronicle“ és a „Star“ — két ugyancsak nagynevű londoni lap — egy részletkérdés megvilágításával illusztrálja. Ugyanerről a témáról ír az „Evening Standard“ is. Mind a három cikk hangsúlyozza, hogy

a Közép-Európából elmenült zsidók letelepedése következtében London a világ szőrmepiacának középpontja lett.

Pár év előtt Lipcse szőrmekereskedőinek évi forgalma 20 millió fontot tett ki. Múlt évben ez a forgalom már 2 millióra zuhant, ez évben már az 1 milliót sem fogja meghaladni. Viszont a londoni szőrmeárverések forgalma ez évben elérte a 20 millió fontot. 1931-ben viszont még 5 millió sem volt. Beszédes számok és beszédes évszámok!

— **TÖBBIZBEN FOGLALKOZTUNK** már azokkal az elköltözésekkel, amelyek Arad gazdasági életét szegényítik, holott erre a városra éppen ráférne egy kis fellendülés, életkedv, ahelyett, hogy újabb és újabb erővesztések gyengítik gazdasági erejét. Ezek az elköltözések nemcsak közvetlen következményeikben károsak Aradra nézve, nemcsak a munkájukat veszített alkalmazottak érzik meg, hogy kiestek állásukból és hogy Aradon ismét kevesebb lett a munkalehetőség. Egy-egy ilyen elköltözés sok-sok vonatkozással kapcsolódik a város egész gazdasági életébe, százféle módon nyilvánul meg és minden irányban csak káros hatása érezhető. A város jövedelmi forrásai is megcsappannak ezzel, villanyáramfogyasztás és szállítói forgalomcsökkenés — csak kirgadó példák annak szemléltetésére, hogy mik a közvetlenül is megmutató veszteség változatai. Felhívjuk mindazoknak a figyelmét erre a tünetre, akik illetékesek, hogy valamit valóban tenni kellene az évek óta fejlődésében megakadt Arad teljes visszafejlődésének megakadályozására.

Erről is beszélnek . . .

Többizben irtunk már arról, hogy két aradi sportember, a **STERN**-testvérek, külföldre készülődik és hónapok óta azon dolgozik, hogy mozgósítsa ipari befektetésekben elhelyezett vagyonát, amivel az Ujvilágban, nevezetesen Braziliában akarnak szerencsét próbálni. A rokonszenves fiatal vállalkozók, akiket Aradon nem csak sportkörökben, de városszerte sokan ismernek és becsülnek,

saját erejükből teremtették meg ma már mintegy huszmillió leit képviselő vagyonukat, amit sikerült biztosítaniok uj hazájukban.

Szorgalmas és kitartó munkával, nagy rátermettséggel fejlesztették köt-szövőipari vállalkozásukat, ami most, hogy a Stern-testvérek messze külföldre költöztek, három részre tagozódva került uj kezekbe. A harisnyagyárat részben — mint már említettük — **Albu Simion**, a Tricotage-gyár igazgatója vásárolta meg másfél millió leiért, — szakemberek véleménye szerint meglehetősen jó árban. A külföldön tanult, nagy szakmai körökben elismert mérnök tovább kívánja fejleszteni az aradi gyárvállalatot. Albu Simion Párisban és Németországban folytatta tanulmányait. Tudását, amelyet eredményesen hasznosított a Tricotage-gyár érdekeinek szolgálatában, a szakmában nagyrabecsülik. Egészen bizonyos, hogy a Stern-féle harisnyagyárat sikerül még jobban felendítenie.

Tíz kisebb harisnyakötőgépet — ezt viszont igen előnyösen — az aradi „Patent“ köt-szövőgyár vásárolt meg, — százötvenezer leiért.

A tépőzár-üzemzet tulajdonképpen nem adták el a Stern-fivérek, hanem ez az üzemrész egyelőre családi kezelésben marad. A tépőzárüzem vezetését **Kallós Ernő**, a vállalat régi, kipróbált tisztviselője vette át, aki a családot képviselő **Kádár Aladár**ral, a Stern-fivérek közeli rokonának közreműködésével vezeti majd az üzemet, amelynek eladásáról, vagy további megtartásáról mindaddig nem történik döntés, amíg a kivándorolt aradi gyárosok nem látják tisztán megélhetési lehetőségüket és vállalkozási törekvéseik fejlődési adottságait az uj hazában.

Végül a harmadik üzemrész, az inggyár, megszűnik aradi vállalkozásként működni, mert az inggyártáshoz szükséges gépeket a temesvári Florida-gyár vette meg és átszállíttatja a szomszéd városba, hogy ott állítsa fel, saját üzemében.

Különben mint érdekességet megemlítjük, hogy a tépőzár-gyár versenytársat kapott Aradon, mert a Recomet-gyár uj tépőzárüzemet rendezett be, hogy ezt a kitünő találmányt saját vállalata utján hasznosítsa.

Igy tehát a Stern-fivérek, mielőtt elhagyták volna Aradot és az Óvilágot, hosszas előkészítő munka után rendezték anyagi ügyeiket — melleleg szólva ugyanezt tették vallási hovatarozás szempontjából is, — úgy hogy biztos alapokra helyezték az új vállalkozási lehetőségeket célzó kísérletüket, amelyről sokan remélik Aradon, hogy sikerrel jár a közeljövőben.

BERLINI LEVÉL

A német hadsereg elögyarapodása

Cseh- és Morvaország bekebelezésével természetsszerűleg a német birodalom birtokába jutott a volt csehszlovák hadsereg hadianyagának nagyobb része. Hogy ez mennyi lehet, az alábbiakban iparkodunk tág keretek között megálapítani:

Tudjuk, hogy a volt cseh-szlovák köztársaság békében 12 gyalog hadosztályt (egyenként 4 gyalog ezreddel, 1 tüzérdandárral és 1 műszaki zászlóaljal), 2 önálló hegyi dandárt, 4 önálló lovas dandárt, 1 páncélos dandárt és 7 légi ezredet, 11 határőr- és 4 kerékpáros zászlóaljat tartott fenn és hogy a volt cseh hadvezetőség beszerezte a hadianyagot még arra is, miszerint mozgósítás esetén a hadosztályok és hegyi dandárok számát megkétszerezze.

Ennek a haderőnek kétharmad része a most német fennhatóság alá került területen állomásozott, illetve hadianyaga ott volt raktáron. Így tehát cseh-morva földön volt:

a gyalog hadosztályok közül 8 (Prága, Pilsen, Leitmeritz, Königgrätz, Budweis, Brünn, Olmütz, Mährisch-Weiskirchen),

a lovas dandárok közül 2 (Prága és Brünn),

a páncélos dandár,

a 7 légi ezred közül 5 (ebből 2 ezred Prága, 1—1 ezred Olmütz, Königgrätz és Brünn).

A haderő fennmaradó egynegyed része esett a régi Magyarország területeinek helyőrségére és ebből a negyedrészből jutott egy gyalog hadosztály a Ruténföldre.

Még nem tudjuk, hogy a köztársaság feldarabolása alkalmával hagytak-e a csehek és ha igen mennyi hadianyagot, a Rutén-földön vissza. Az sem ismeretes, hogy vajjon a Szlovákiából kivonult cseh csapatok magukkal vitték-e Cseh- és Morvaországba a raktári készleteket. A régi magyar területeket tehát az alábbi számvetésnél figyelmen kívül hagyjuk:

Feltétlenül szaporította a német birodalom fegyverraktárát a cseh-morva terület 8 első és 8 másodvonalbeli gyalog hadosztályának, 2 lovas dandárának, páncélos dandárának, 5 légi ezredének, talán 5 határőr- és 3 kerékpáros zászlóaljnak hadianyaga. Ez kitehet:

legalább is 250.000 drb. lőfegyvert ((7.9 mm. Mauser-puska és karabély,

6000 golyószórót és 2400 géppuskát,

600 könnyű és 300 nehéz ágyut, tarackot és mőzsárt (a könnyű tüzérségben a világháboruban bevált osztrák-magyar anyag javított mintái szerepelnek, a nehéz tüzérségben 10.5 cm-es ágyuk 15 cm-es ágyuk és tarackok, 21 és 30.5 cm-es mőzsarak vannak, motorvontatással), 60 légvédelmi ágyut, 350 harcikocsit és

minden valószínűség szerint 700 darab elsővonalbeli (kifogástalan állapotban levő) repülőgépet.

A cseh hadianyag általános vélemény szerint igen jó.

Német kézre került a rendkívül teljesítőképes (exportra is berendezett) cseh hadiipar is, amely a világháború óta lezajlott konfliktusokban a hadviselő feleknek igen nagy mennyiségű hadianyagot tudott szállítani.

A pilseni Skoda-művek a világ legnagyobb hadiipari vállalatai közé tartoznak

(ott gyártották többek között a 30 $\frac{1}{2}$ -es mőzsarakat); az állam a művekben 60%-ban van érdekelve. Nevezetes a brünni fegyvergyár is. Páncélgépkocsikat és tankokat gyártanak a Ssoka- és a Kolben-művek stb.

Egészen kétségtelen, hogy a cseh hadianyag és hadiipar a most folyó általános fegyverkezési versenyben a németeknek nagy előnyt biztosít.

Különösen fontosnak tűnik fel a repülőgépekben való gyarapodás, minthogy közfelfogás szerint a háborút a légi flották kezdik meg és az első légi harcokban kivívott előnyök döntő hatással lehetnek az egész háború sorsára.

Ma az a vélemény, hogy az ipari teljesítmény repülőgépekben — békében, vagyis mikor a nyersanyag beszerzése még nem ütközik leküzdhetetlen nehézségekbe — a tengelyhatalmagnál havi 500 drb.-ot (ebből 200 német, 200 olasz), a nyugati hatalmagnál havi 600 drb.-ot (ebből 400 angol, 200 francia) tesz ki. Mutatkozik tehát a nyugati hatalmak javára havi 100 gép.

Minthogy azonban a nyugati hatalmagnak most a nagy teljesítőképességű Amerika (havi 800 drb.) is szállít bizonyos mennyiséget, mondjuk, hogy talán havonta 150 drb.-ot, feltehető, hogy Németországnak a cseh hadianyag megszerzéséből eredő előnye 3 hónap alatt elenyészlik.

Természetesen nagy eltolódások következnek be mozgósítás esetén, vagy háború nélkül életbeléptetett ipari mozgósítás esetén, amikor is nem az ipar elméleti teljesítő képessége, hanem a teljesítőképesség kihasználását döntő módon befolyásoló nyersanyag megszerzése a dolog fontosabb része. Ebben a vonatkozásban az előny a nyugati hatalmak oldalán lehet, ha ellenfeleik nem tudtak volna már békében elegendő nyersanyagot raktározni, vagy pedig nem sikerül a

háboru elején a repülőgépgyárak ellen intézett légi támadásaikkal az ellenfél hadiipari teljesítő képességét erősen csökkenteni. Mindezek azonban már a reális számításokon kívül eső dolgok. A teljesség kedvéért azonban ezekre a lehetőségekre is utalnunk kell.

Emberek az utcán, villamoson, esőben fényben, álarcal és álarc nélkül

(Temesvár.) Idegen várossal úgy kezdődik az ismerkedés, hogy az ember sétára indul. Bejárja a főutvonalakat, azután elbolyong a mellékutakban s mire hazakerül, úgy érzi, jókorát szippantott a város levegőjéből.

Idegen helyen rögtön jelentkezik bennünk az örök kutató, csak éppen a tehetségünk kevesebb, mint **Byrdé**, vagy **Sven Hediné**. Amikor például egy hangulatkonglomerátumba gyürjük az uccával az embereket, elfeledkezünk arról, hogy csak részben tartoznak össze. Azok, akik az uccákat építették, már régesrég elporladtak s a jelenlegi lakosok legfeljebb rokonságot tarthatnak velük, de nagyobb mértékben különböznek tőlük, mint dédapától a dédunoka.

Legfőképpen megfeledkezünk arról, hogy az uccán mindenki más, mint egyébkor.

A lánya, amelyet magunkra erőszakolunk, csak véletlen alkalmakkor esik le. Gondoljunk csak magunkra.

Reggel késve ébredünk és idegeskedünk. Amikor azonban betesszük magunk mögött az ajtót, előkapjuk a hűvös nyugalom álarcát, mert elvégre a házmesternek nem kell magatartásunkkal okvetlenül elárulni, hogy minálunk a nap „veszekedéssel” kezdődött. Látszatnyugalommal megyünk végig a folyosón s amikor a kapun kilépünk, legalább olyan zárkózottak vagyunk, mint valamely angol lord.

És ezzel megkezdődik a komédia.

SAVALÓKÓRUS A VILLAMOSON

Köszön a fűszeres. Aki tartozik neki, az pillanatra kedélyesre, szívesre rándítja vonásait, akinek számlája rendben van, vagy éppenséggel készpénzzel fizet, méltóságteljesen köszön vissza. A kedélyes, szíves vonások — komikus, látja — villanásnyi idő alatt helyükre rántódnak. A maszk megint ép. Nem soká. Időnk rövid és a villamos ezt nem veszi tekintetbe. Nem jön. Azaz jön, de hol?

A guta maszk nélkül környékez bennünket. Másokat is. A várakozók között akad olyan, akiből már most kitör az **ÉN** és káromkodik, vagy ismeretlennek panaszkodik. Mi jólneveltek vagyunk, némán rágjuk az ajkunkat, de a düh éppen úgy fojtogat, mintha torkunk szakadtából szitkozódnánk. Végre itt a villamos. Kénytelenek vagyunk furakodni, noha nem illik. Némán hallgatjuk a perron alkalmi szavalókórusát:

— Kérem, ne lökdössön. Borzasztó. Egészen összenyomnak. Tessék vigyázni.

Vagyunk olyan képmutatók, hogy áldozatunknak egy-egy „pardon“-t is odavetünk, de azt már mégse kívánhatja senki, hogy szomszédunk százhusz kilójának a felét éppen a legfájóbb tyukszemünkön viseljük. Ugyan mondhatja a százhusz kiló, hogy „pardon“, mi meg ismerjük ezt.

Szóváltás keletkezik. Az izzó atmoszférát a kalauz robbantja ki. Nincs olyan zsufoolt Perron, ahol a kalauz táskásától ne tudna magának még helyet szorítani. A kalauz az a bizonyos csepp, utolsó csepp, amely a dühhel telt poharakat kicsordítja. Szidják őt magát, szidják a villamost, szidják miatta a közállapotokat, a kormányt.

A kalauz testi megsértése azonban hatóság elleni erőszak vétségét jelenti. Ez a tudat bátorságot ad a legvéznaább kalauznak is. A kocsin ő az ur. Az utas is annak érzi magát és az ellentét kirobban az első rosszul kezelt jegy átvizsgálásakor.

Hol van a maszk, a nyugalom lordszerű álarca?

Mindenki izgatottan figyeli a vitát az utas és a kalauz között.

A tárgyilagosak a kalauz pártján állnak, a szenvedélyesek az utas mellett. Már nem is a kalauzzal vitatkoznak, hanem egymással. Hangzavar a Perronon, de most egyszerre egygőz forr a tábor!

— **Megőrült? Ezért megállítja a villamost?**

A kalauz ugyanis nem hajlandó tovább menni, amíg a rossz jeggyel utazó ember leszáll, vagy új jegyet vált. És megállást parancsol a kocsinak éppen nyolc óra előtt öt perceket, amikor ugyis késve jött. A kalauz nem tágit, leszáll a kocsirol, rendőrt hív. Ez több a soknál. Van, aki gyalog indul tovább, van, aki marad. Ezeknek legnagyobb részét azután a rendőrnek szintén fel kell írni a meg nem engedett kifejezések miatt.

PLATINASZÖKE FELTUNÓ ÉRDEKLÖDÉSE

A VÁROS IRÁNT

A járókelők lelkiségét talán éppen a villamoson lehet legjobban megismerni.

Az emberek ugyanis akkor mutatkoznak meg őszintén, amikor igazukat vitatják: legőszintebben azonban, amikor — esznak.

Az egyik szögletben platinaszöke hölgy ül. Ugy látszik, még nem látta Temesvárt, mert majd kinézi a szemét. A kalauz már harmadszor mondja: „Szabad kérnem a jegyet?“ Nem hallja. A kalauz kénytelen megérinteni a vállát. Vértágyasztó megbántódással néz végig a kalauzon: **hogy merete megérinteni.** Körül is néz: talál-e védelmet a jelenlevő urak egyikénél? Nem talál.

— **Szabad kérnem a jegyet?**

— **Már adott!** — hangzik rendreutasítón és méltatlan-
kodva tekint ki ismét az ablakon. Ez a „szemtelen“ kalauz
nem tágit. Kénytelen elővenni retiküljét, hogy megmutassa a
jegyet, — ha volna. **Nincs.** Előkelő kényelmeséggel kutatja
át a kézitáska rekeszeit. A kalauz szája körül gunyos mo-
soly játszadozik.

— **Ugy látszik elvesztettem,** — jegyzi meg végül s mint
akit megzsarolnak, úgy mondja: — **Adjon egy „másikat“.**

Ez a hölgy képmutatásával őszintébb volt, mint bárki
lehet. Megmutatta lényét s most már nincs respektusa a pla-
tinának a haján, sem semminek. Levizsgázott.

AHOGY PARANCSOLOD

Kellemetlen arcu férfi száll fel a villamosra. A kalauz
jegyet ad neki s bemegy a kocsiba.

— **Rosszul kezelte a jegyemet!** — kiált utána bántó han-
gon az utas. A kalauz könnyedén elpirul, szó nélkül vissza-
megy, megvizsgálja a jegyet s udvariasan némi kis szemre-
hányással ezzel adja vissza:

— **Nem kezeltem rosszul.**

Az utas, aki nyilván magánuton végezte el a jegylyu-
kasztóakadémiát, gorombáskodni kezd. A kalauz már láng-
vörös, de még mindig csak ennyit mond:

— **Én a maga jegyét szabályszerűen lyukasztottam.**

— **Maga engem ne magázzon!**

A kalauz így felel:

— **Kérek, ahogy parancsolod.**

Általános nevetés. A kellemetlen ember leszáll.

A KÖVÉR ASSZONY ESETE A LEUGRÓVAL

A kijáratnál egy nagyon kövér asszony áll és mindkét ke-
zével belekapaszkodik a rézrudakba. Elállja a kijáratot,
majhogy nem a napot is eltakarja.

— **Szabad kérnem!** — szólal meg mögötte egy fiatalem-
ber. Ezzel jelzi, hogy le szeretne ugrani. Az asszony hátra-
néz és némán tovább is elállja az utat.

— **Le szeretnék szállni!** — mondja a fiatalember szeré-
nyen.

— **Még nincs megálló!** — vágja vissza a hatalmas nő.

— **De én le szeretnék ugrani!** — jegyzi meg szerényen
a fiatalember.

Az asszony erre nem is felel. A helyzet drámaian feszül.
Két eset lehetséges. Vagy goromba lesz az ifju, vagy nem
ugrik le. Leugrott s mégsem volt goromba. A lehető legud-
variasabban csak ezt kérdezte a mázsányi személytől:

— **Nagyságos asszony szintén leugrik?**

Mintha vipera csipte volna meg az akaratos asszonyt,
félreállt, a perronon nevetett, a fiatalember leugrott s bár-
mennyire is nyilvánvaló volt „valaki“ részéről a kívánság:
nem törte a nyakát.

* * *

Aranyos, vidámszemü suszterinas állt a lépcsőn s tekintett bocsánatkérően a perronon harmadmagával álló kalauzra.

— **Nem szállsz le rögtön!** — mordult rá a kalauz jószággal és nem mozdult.

A szakadó eső fényesre mosta a gyerek arcát. Csak szeme volt ennél is fényesebb az örömtől. Ugy billegett a lépcsőn, mint egy szemtelen kis veréb.

A perron harmadik személye, egy komorkinézésü magas ur, nem osztozott a jelenet kedélyességében.

— **Nem tudod, hogy jegy nélkül nem szabad utazni?** — ripakodott a gyerekre.

Az inas csodálkozva nézett rá. — **Mi köze hozzá?** — mondta a szeme, — amikor a kalauz megengedte.

— **Csak ide megyek,** — mutatott rövid mozdulattal kis távolságot a gyerek.

— **Sehová se méssz!** — jelentette ki az ur és lekapta a kis inas sapkáját.

— **Adja vissza a sapkámat. Ne izéljen,** — könyörgött a gyerek. — **Megver a mesterem.**

A férfi nem is válaszolt. Némán dobta ki a sáros uttestre a sapkát.

Kétségbeesés, tanácstalanság tükröződött a gyerek arcán. A következő percben azonban kigyult a szeme, hirtelen felugrott a perronra, szédült, gyors mozdulattal lekapta az ur fejéről a keménykalapot és leugrott a villamosról. Rohant a sapkája után. Felvette és leirhatatlan grimasszal, ünnepelesen helyezte helyébe az ur kalapját.

A HIDEGVÉR CSODAJA

És akármilyen zárkózott arccal, hűvös tartózkodással igyekszünk begombolkozottak lenni az uccán, lépten-nyomon kénytelenek vagyunk magunkra erőltetett korlátaink közül kilépni s ha csak szempillantásnyira is, elárulni valamennyit leányunkból. Nem mindnyájan rendelkezünk az önuralomnak azzal a bámulatkeltő mennyiségével, amivel egy fiatal katonatiszt aratott nagy tetszést, majdnem tapsvihart a Palacében.

A rohanó pincér tartáros tokkal a kezében sietett, megbotlott és az egész tartárt a hallal együtt a tiszt ragyogó uniformisára öntötte. A főhadnagy meglepetten tekintett a pincérré és azt mondta:

— **De kérem, ez tévedés lesz. Én ugyanis — rostélyost rendeltem.**

CSORBÁK A BECSÜLETBEN

Legtöbben távol állunk az önuralomnak ettől a tiszteletreméltó fokától, sőt annyira megfélemezünk magunkról, hogy az uccán magunkban is beszélgetünk, néha nevetgélünk is. Ismerek társaságban nagyon zárkózott modoru höl-

gyet, akit láttam a Lloyd-soron, még pedig átmenőben az ut-
testen, magában beszélgetni, sőt gesztikulálni.

Minél több ember beszél magában az uccán, annál na-
gyobb gond ül a városon. Még a nevetgélés is ezt mutatja,
mert csak a gond gyengíti meg az idegeket annyira, hogy nem
tudjuk őket kordában tartani.

Nincs érdekesebb, mulattatóbb, változatosabb, mint meg-
figyelni az embereket az uccán, vagy nyilvános helyeken. Az
ember előtt lassan kialakulnak a típusok: az ur, aki a kávé-
házban határozott gesztussal tárcájához kap, de mindig más
fizet helyette; a ruztól viritó, erős parfümü dáma, aki lehe-
tőleg elrejti lábát, mert harisnyáján stoppolás van; a neve-
letlen, aki akkor kér tüzet, amikor hölgy társaságában me-
gyünk; a gyárilány, aki vasárnap sidreszben „az előkelőt
adja”; a sánta kéregető, aki a rendőr láttára úgy fut, mint a
nyul; az ur, aki ferdén néz rád, ha zsufolt helyen az ő asz-
talához ülsz; a közvetlen ember, aki mindenhol és minden-
kivel komázni akar; a kereskedő, akinek kirakata előtt nem
állhatsz meg anélkül, hogy meg ne szólítana és az európeér,
aki hangosan ingyenes előadást tart:

— Milyen máskép van Párizsban vagy Londonban. Mí-
kor ott voltam...

Az esetek és típusok összessége adja a város igazi képét.
Még csak nem is mindig a pusztán esetek, hanem a szín, a
hang, a mód, az atmoszféra, amely jellemzi őket. Ezek nél-
kül a város is csak kerete lenne egy homályos képnek.

A képen, amelyen jómagunk is rajta vagyunk. Azt hisz-
szük, olyan zárkózott eleganciával, mint amikor reggel a ka-
pun kilépünk.

Miért kedvesebb az egyik, mint a másik? ...

Ismét napirendre került a gázálarc. Még kell rendelni,
még kell szerezni, ki kell fizetni, a vállalatoknak szigorú
megtorlás terhe alatt fel kell szerelniök alkalmazottaikat,
egyelőre legalábbis a gázálarc ellenértékének kifizetéséről
szóló nyugtákkal, szóval a lehető legkomolyabb intézkedé-
sek történtek a gázálarc ügyének napirendretüzése ügyében.
Azt hisszük,

**senki sem akad, aki ezt az intézkedést még csak gondo-
latban is bírálná,**

hiszen Londonban például ezerszámra osztják szét ezt a
kedves és farsang elmultával is aktuális kárneváli maskarát,
a világon mindenütt milliószámra készülnek a gázálarcok,
hát senkinek nem juthat eszébe, hogy kétségbevonja a gáz-
álarcprobléma feltétlen időszerűségét. Sőt, ellenkezőleg, je-
len cikkünk éppen ama nagy kérdés körül fordul meg, hogy
miért is adódott a helyzet, hogy ezuttal és ebben a vonatko-

zásban is éppen az országnak talán legjobban igénybevett osztályát veszik számításban elsősorban és kizárólag?

Miért az a helyzet, hogy csak a kereskedelem és ipar számára kötelező a gázálcok beszerzése akkor, amikor az ország lakosságának túlnyomó többsége, köztudomás szerint és annyira kihangsúlyozottan a földmivesréteg?

Hát a falusi lakosság élete, tüdeje és minden légzőszerve nem forog ugyanabban a veszedelemben, mint Kis János gyári munkás, vagy Micu Ion kereskedősegéd esetében? Vajjon a falusi lakosság országgtöbbséget jelentő tömegei kevésbé kedvesek azoknak, akik az ország ügyeit intézik, mint a városiak testi épsége?

A kormányzat számtalanszor bizonyosságot tett arról, hogy legfontosabb és legkedvesebb teendői éppen a falura vonatkoznak. Szó sem lehet tehát a falusi lakosság háttérbeszorításáról, hanem ugylátszik a városi tömegek gázálc-cal való felszerelésénél sokkal nehezebb problémának talál-ták ennek falusi területen való végrehajtását. A teherbirás-ban hétp próbás, sokszor kárhozottatott és az őstermelő rétegek-
kel szemben károsan beállított városi tömegek számára egy ujjabb, néhány száz leies tehertétel nem jelent — így ítélték meg — olyan megterhelést, ami ellen megkísérelne bárki is kitérni, különösen amikor a szankciók igen szigorúak. De hogyan nyuljanak hozzá a falu érzékenységéhez, ahol minden, még annyira is egyéni öncélú és hasznu kényszer-kötelezettség új közterhet és az új közteher elleni érzékeny érdeklődést vált ki. A falu nem város, a védett, támogatott, nagyon helyesen minden hivatalos oltalomban részesülő föld-miveslakosság ügyét nem lehetne ugyanolyan rendelettel el-intézni, mint amit a kereskedelmi és iparvállalatok ügyében hoztak. Már csak azért sem, mert a végrehajtás ellenőrzése, vagy éppen keresztülvitele nem vállatonként történék, ha-nem millió családra szerteforgácsolva.

Mindez azonban nem magyarázat, illetve nem kielégítő érvelés ahhoz, hogy a falu légvédelmi megszervezését csak jövőbeni kérdéssé nyilvánítsák.

Nem igaz az, hogy a gázvédelem faluhelyen nem olyan fontos, mint városban,

mert a falu gázosítása nem fizetődik ki, hiszen a légitámadá-sok célja rendszerint a város. Nem igaz ez, mert egy eset-leges háboru esetén a szembenálló fél kétségtelenül rövidese-n kitapasztalja, hol és miben gyenge a másik hadviselő fél ellenállása és ott támad, kiméletlenül és totális háboru min-den eszközének igénybevételével, ahol a legkisebb ellenállás mutatkozik.

Természetesen, hogy ezek a kérdések meghaladják egy hetilap hatáskörét, mert kétségtelenül alaposan vizsgálják a lehetőségeket. De leszögezni kívántuk, hogy az ipar és ke-reskedelem ezuttal is és ismét tanúságot tett hasznavehető-ségéről, teherviselési sulybirásának megbizhatóságáról.

Lehet-e csodálni

hogy a magyar zsidóság körömmel, foggal küzd, hogy megvédje becsületét és kenyerét. Kézzel, lábbal, lélekkel, aggyal harcol, hogy megcáfolja az egyensúlyjavaslat vádiratát, az indokolást.

Tehet-e mást ez az embercsoport?

Összehordja a bibliai időktől a ruszinszkoói harcokig bizonyítékait, hogy a zsidók hasznos, jóra való népe a földnek. És védik különösen a magyar zsidókat, akik már a rómaiak idejében Pannonia földjén éltek, s akiknek egy csoportja, komoly történetírók szerint, Árpád hadaival egyidőben, mint a honfoglaló sereg része, jött Magyarországra.

Könyveket adnak ki, melyekben hiteles adatok bizonyítják, milyen szellemi munkát végeztek Magyarországon a zsidók. Írók, művészek, tudósok, vállalkozók, alapítók, katonák munkáját sorolják fel. Mindent hitelesen, bizonyítékokkal megerősítve. Sebeiket mutogatják, érdemeiket felsorolják, mi mást tehetnének védelmükben?

A világháború husz nagyszerűen kitüntetett hőse beült a képviselőházba, hogy azok, akik most a zsidótörvény paragrafusait kovácsolják, lássák szemekkel, milyen tisztoket adott a nagy háborúban a zsidóság a hadseregnek. Elmentni akkor mindenkinek kellett, akit vittek. Harcolni kellett, de ezek az emberek többet tettek, mint amennyit kellett. Az a többlet, amit ők adtak, az az önfeláldozó hősiesség, az az a bizonyíték, amely megcáfolja a vita gyűlölködő szónokait, megcáfolja ezta z egész javaslatot. Ha nem adta volna a magyar zsidóság tizezer hősi halottját s rengeteg sebesültjét, ha csak azt a csomót tisztet adta volna, aki némán megmutatta háborus szereplésének bizonyítékait, akkor sem volna szabad megalkotni azt a kegyetlen törvényt.

De ez a vallási csoport igazán sokkal többet adott. A nemzet szellemi és anyagi vagyonát nem kis mértékben gyarapította. És adott lelkes szeretetet, adott tiszteletet és rajongást. Tisztelte, szerette, imádta nagyjait és mindenekfelett szerette mindig a népét.

Hogy voltak és vannak kivételek, azt senki sem akarja letagadni. A legnemesebb gyümölcsstermésnek is van férgese, de viselheti-e a felelősséget a rosszért a jó s szenvedheti-e a büntetést bünösért az ártatlan?

A rideg, kegyetlen általánosítás ellen küzd most a zsidóság és erre minden meglévő eszközt, bizonyítékot felhasznál. Meg kell érteni, be kell látni, hogy nem tehet egyebet. Azok a derék katonák, akik mind derék polgárok, azért mutogatták magukat a Ház karzatán, hogy evel az igazságot szolgálják, s nem léha hiuság vitte őket arra a helyre. Nem volt ez nekik kedves szórakozás, s az alkalom tragikus sulya alatt bizonyára mélyen meg voltak szomorodva.

Nem tontos, de érdekes

hogy az aradi bíróság a közelmúltban pénzbürságra ítélte **Kornis Árpádot**, az ismert aradi sportembert, mert — megsértett egy kenyereslányt.

Minden kávéházlátogató tudja, ki az a kenyereslány, akit röviden csak kenyeresnek nevez a kávéházi vendég és aki egész nap, még éjszakákon keresztül hurcolja kenyérel, süteménnyel meg más hasonló fogyasztási cikkekkel megrakott tálcáját, keresztül-kasul a kávéházi asztalok között vezető utvesztőin. Nos, egy ilyen kenyereslánnyal támadt konfliktusa **Kornis Árpádnak** még az elmúlt évben, egy sportegyesület bálja alkalmával, amikor **Kornis Árpád** szemmel láthatóan tulrózsás hangulatban szórakozott egy nagyobb társasággal. Mulatozás közben valamit kért a helységben dolgozó kenyereslánytól, akivel a tuljóhangulatban lévő emberek izgékonyosságával vitába keveredett, a vitából hangos szóváltás fejlődött és bizony **Kornis Árpád** ezuttal nem tette azt, amit más körülmények között bizonyosan megtesz, nem válogatta meg szavait, hanem

súlyosan becsületbevágó sértésekkel halmozta el a kenyereslányt,

aki természetesen felháborodottan utasította vissza a nagy nyilvánosság előtt teleshájjal kiabált rágalmokat.

Az eset folytatásképpen a kenyereslány ügyvédhez fordult és becsületsértésért bíróság elé állította **Kornis Árpádot**, aki a kijózanító másnap hatása alatt már egészen másképpen látta a történeteket, mint a mulatozás estéjén. Ennek ellenére azonban megtörtént az a különös mulasztás, hogy az ismert sportember, akinek személyi és családi kapcsolatai, de a lovagias meggyőződése is megkivánták volna, hogy mielőtt bíróság elé kerül az ügy, szépszerével elsimitsa a sértést, engedte az esetet úgy lebonyolítani, ahogyan azt a perrendtartás előírja.

A bíróság 5000 lei bürságban, 5000 lei kártérítésben és a perköltségben

szabta meg azt az összeget, amellyel a becsületsértés miatt **Kornis Árpádot** a törvény előtt adóznia kell.

A marasztaló ítélet pedig ebben az esetben több, mint egyszerű bagatell-ügy, mert a törvény komolyságával erősíti meg azt a tényt, hogy a huszadik század harmincas éveiben ne lehet büntetlenül megsérteni egy nőt, aki nehéz munkával keresi meg kenyerét. Akár hivatalban, akár valamelyik üzlet kiszolgáló asztala mögött áll a dolgozó, a férfival egyenlő küzdelmet vállaló nő, vagy vagy kávéházi asztalok között viszi vendégtől-vendéghez a kenyeret, nem becsmérlést és lebecsülést, hanem igenis tiszteletet érdemel és ennek feltűnően durva megtagadása, — igenis büntetendő cselekmény.

Helyszini riport az „Itt a piros, hol a piros“ mesterségi litkairól

(Nagyvárad.) A napisajtóban a rendőri hírek között sokszor volt szó különböző formában a lemezjátékosokról, az „itt a piros, hol a piros“ kalózáiról. Ez a szervezet a leggonoszabb és legszigorubb rendőri intézkedések ellenére is folytatja működését. A rendőrség jóformán tehetetlen velük szemben, főképpen azért, mert a póruljárt játékosok nagyrésze nem tesz feljelentést. Részben szegényből, részben pedig azért, mert huzódozik ezzel kapcsolatos kihallgatásoktól.

Az elmúlt héten egy ismerősöm jóvoltából, aki már régen megígérte, hogy „bevezetett a szakmába“, részvettem „egy munkán“.

Nagyvárad külváros felé eső részén, az egyik padon gyülekeztünk. Hat különböző koru és ruházatu fiatalember állt fel és meredt ránk morózus tekintettel. Egyikük, kedvetlenül összeráncolt szemöldökkel fordult a kísérőnk felé:

— Hát ez meg ki?

Kísérőm széles mozdulattal mutatott be:

— Egy uj „tag“.

Egyideig félrevonulva tárgyaltak, azután kisse megnyugodva fordultak felém:

— Hé, gyere ide!

Ünnepélyesen kezét fogtak mindnyájan velem. Nem mondták meg nevüket, nem kérdezték az enyémet sem. Egyedül az mutatkozott be, aki először érdeklődött kilétem felől.

— Csuvik vagyok!

Láttam az arcán, hogy a bemutatkozás hatását lesi. Igyekeztem is megilletődött arcot vágni. Közben Csuvik kiadta a jelszót:

— Kezdhetjük.

A társaság három tagja három irányban szétszéledt. Mi a kísérőmmel egy másik padra ültünk át.

— Csuvik, a főnök — világosít fel a kísérőm. — Itt rajta kívül van egy másik társaság is, a Ferkóék. Régebben nagy harc volt a két banda között, azért, mert igyekeztek egymás kuncaftját elcsábítani. Néhány véres verekedés után aztán sikerült kiegyezni. Ferkóék kapták a tér másik oldalát, ahol
csak nekik van joguk játszani,

Csuvikék pedig emezt.

A mellettem lévő padon Csuvik, aki a bandában nemcsak a főnök, hanem a dobó is, oldalzsebéből három kerek lemezt vett elő. Nem akármilyen söröstalp alá való lemezek ezek, hanem

fából vannak, lombfűrészszel kikanyarítva.

Kettő közülük olajfestékkel fehérre van mázolva, a har-

madik meg pirosra. A dobó egy-két „bemelegítő“ mozdulatot végez. Rövid várakozás után megindul a játék. A dobó mellett álló két „tang“ látszólag nagy játékba merül. Öt, tiz leiket, sőt huszat raknak fel és többnyire nyernek.

Munkásruhájú férfi közeledik. Megáll a játékosok előtt és figyel. Az a három ember, akik különböző irányban elszéledt, lassanként visszaszivárogo. Egész kis csoport áll már a pad körül.

A TÖMEG VONZ

Még két-három idegen gyül össze. A banda egyik tagja feltűnően nyer. Már körülbelül kétszáz lei ára aprópénzt vitt el. Vidáman csörgeti a zsebében! Az ujonnan jött munkásruhás férfi, aki feszült figyelemmel kíséri a játékot, megkérdezi:

— **Rakhatok öf leit?**

A dobó szinte kedvetlen tekintet vet a kérdezőre. Láthatólag kedvetlenül, csak „**udvariasságból**“ belegyezően bólint. Figyelem a játékot. A munkás eltalálja, melyik a piros és nyer. A dobó elég lassan teszi le a lapokat.

KÖNNYŰ ELTALÁLNI!

Talán negyedóraig megy így a játék. A munkás már vagy hatvan leit nyert, mikor megfordul a szerencse. Csuvik heze ugy működik, mint a motolla. Nem lehet eltalálni, melyik a piros. A játékos elveszti a nyereségét, de szalad a pénze után.

Félóra alatt hatszázhusz leit vesztett el.

Méltatlankodó kifakadását fenyegető jeges hallgatás kíséri. Hirtelen észbekap és szó nélkül elrohan.

— **No most, lógás** — adja ki a jelszót Csuvik —, **mert biztos rendőrt küld.**

A társaság szétrebben. Félóraig nem történik semmi. Másik padon gyülekezik össze újból a társaság. Most azonban nem a lemezek kerülnek elő a zsebből, hanem három gyüszü és egy pici piros golyó. A gyüszükkal ugy gurigálják és takargatják a golyót, hogy nagyon jó szemünek kell lenni annak, aki észrevegye, melyik gyüszü alá került. De még ha észreveszik, akkor sem sokat érnek vele, mint ahogy a játék folyamán kitűnt.

Megismétlődik az előző jelenet. A „**strohmanok**“ játszaní kezdenek és nyernek. Gusztust kapnak a nézők is a játékra. Növekszik az áldozatok száma, már nagyban megy a játék, husz leies,

negyven leies tétek vannak a padon.

Csuvik háta mögött állok és figyelek. Csak két gyüszüt használ dugásra, a harmadik csak megtévesztésre szolgál. De a kis piros golyót sem mindig rejti a gyüszü alá, hanem legtöbbször közvetlenül a gyüszü mögé.

A gyüszün rajta tartja a mutatóujját, mig hévelykujja körmével fölcspi a golyót. Így aztán hiába lamentál a vesz-

tes. A golyót könnyű az alá a gyüszü alá helyezni, melyet a hangos méltatlankodó számára ellenőrzésképpen felemel.

Esteledik, a játék véget ér. A tagok osztozkodás után szétszélednek. A főnök, a dobó, kapta a tiszta nyereség felét, körülbelül hétszáz leit, a többiek között pedig egyenlő részre osztották el a maradékot.

Itt-ott a padon egy-egy dühös és csalódott arcú játékos ül. Merően nézi a messziről világító transzparenszeket. Szemében a város iránti utálat látszik. Talán a kosztpénzét játszotta el.

Hozzászólás

egy kávéházi közelharchoz

Röviden beszámoltak a napilapok arról a kinos incidensről, amelynek szereplői **Löbl** János ismert földbirtokos és **Schwartz** Gusztáv aradi nagykereskedő, — heves vita után tettelegességgel zárták le nézeteltésérüket a Dácia-kávéházban. Megjegyezni kívánjuk, hogy az összetűzés tulajdonképpen nem érdekelne bennünket, még így sem, hogy a nagy nyilvánosság előtt játszódott le, de az eset előzményei, a körülmények, amelyek az összetűzéshez vezettek és amelyeket a nagyközönség tulajdonképpen nem ismer, mégis az **Ország-Világ** hasábjaira hozzák az esetet.

Mondanunk sem kell, annyira nyilvánvaló, hogy elvből és minden fenntartás nélkül elítéljük a tetteleges elintézési módot és általában az erőszak érvelésként használt eszközét. Viszont az is kétségtelen, hogy vannak körülmények, vannak helyzetek, amelyek sok mindent megmagyaráznak, különösen, ha figyelembe vesszük, milyen állandó idegfezsültségben élnek manapság az emberek. Az események viharos hullámszáma, a nagy hajsza, a bizonytalanság, mindezek közrejátszanak az emberek ideges megnyilvánulásainál és hatásuk alatt egészen másként reagál az egyén, mint esetleg más, nyugodalmasabb körülmények között.

Ezeknek előrebocsájtása után álljon itt az incidens története úgy, ahogyan a Dáciában történt tettelegesség kirobbanásáig kifejlődött.

Löbl János és **Schwartz** Gusztáv unokatestvérek és amikor a nagykereskedő az elmúlt héten születésnapját ünnepelte, a születésnap vacsorára meghívta **Löbl** Jánost is, akihez a rokon kapcsolatokon kívül baráti viszony kapcsolta. A földbirtokos örömmel fogadta a meghívást, de napközben bonyodalom támadt, mert Aradra érkezett **Ligeti** Ernő, az ismertnevű közíró, akivel egész napon át együtt volt. Mivel nem akart elválni estére sem barátjától, **Löbl** János névjegyet írt **Schwartz** Gusztávnak, akivel közölte, hogy vendége van, a nagyműveltségű és valóban mindenütt a legnagyobb társa-

ságokban megforduló **Ligeti Ernő** személyében és megkérdezte unokatestvérét, vajjon nincs-e kifogása az ellen, ha a kolozsvári lapszerkesztőt is magával viszi a vacsorára?

A nagykereskedő estig nem válaszolt. **Löbl János** tehát rábeszélte **Ligeti Ernőt**, tartson vele és vegyen részt az ünnepi vacsorán. Mivel közölte azt is, hogy megjelenését **Schwartz Gusztáv** tudomására hozta már, **Ligeti Ernő** elfogadta a meghívást, természetesen elsősorban azért, mert **Löbl Jánossal** kívánt együtt lenni. Virágot vásároltak a nagykereskedő édesanyja számára és így jelentek meg **Schwartz Gusztáv** lakásán, ahol **Löbl János**nak már első pillanatban feltűnt, hogy unokaöccse, aki mindenkor nagy súlyt helyezett arra, hogy irodalmi tájékozottságát, irodalmi kapcsolatait és művészetpártoló beállítottságát kihangsúlyozza, ezuttal indizeket a szempontokat mellőzve, kellemetlenül fogadta **Ligeti Ernő** látogatását. Ezt a benyomást megerősítették azok a szemrehányások, amelyekkel a házigazda unokatestvérét illette, amiért **Ligeti Ernőt** magával vitte a vacsorára. **Löbl János** természetesen megmagyarázta, hogy eljárása az előzmények után nem eshetik kifogás alá, azonban a nagykereskedő továbbra is érezte, hogy sértve érzi magát a „hivatlan vendég“ látogatása miatt. Ezt vacsora után annyira igyekezett éreztetni, hogy a társaság több tagjának feltűnt, akik azután mindent elkövettek annak érdekében, hogy a kitűnő köziró, akit Erdély minden városában a legelőkelőbb társaságok szívesen fogadnak és aki semmit sem vett észre a körülötte támadt szenvedélyhullámból, továbbra se vegyen tudomást a kínos feszültségről.

Sikerült is baj nélkül befejezni az estét. **Schwartz Gusztáv** azonban napokon keresztül minden ismerősének felháborodottan mesélte, milyen „hallatlan sérelem“ érte őt **Löbl János** részéről, aki elvitte születésnap vacsorájára hivatlanul **Ligeti Ernőt**. Ezzel nem is elégedett meg a nagykereskedő, és több ízben igyekezett felháborodását **Löbl János** tudomására hozni, aki mindenképpen ki akart térni az ügy elmérgesítése elől. Az incidens estéjén azután megtörtént a találkozás, amelynek során **Schwartz Gusztáv** rendkívül ingerülten viselkedett. Végül is annyira vitte a „sérelem“ elleni tiltakozást, hogy a földbirtokos úgy érezte, nem tud továbbra is ellenállni a kihívó hangnak és tettelegességgel vett elégtételt **Schwartz Gusztávtól**.

Természetes, hogy pofonokkal az ilyentermészetű vitát, mint ahogyan a világ semmilyen vitáját, nem lehet elintézni, vagy éppen lezárni. Nyílt kérdés marad továbbra is, hogy vajjon **Schwartz Gusztáv** miért tekintette személyes sértésnek Erdély egyik legkitűnőbb közirójának, a társaságbeli, erkölcsileg is kifogástalan, igazi uriember **Ligeti Ernő** látogatását, amit ráadásul udvarias alakiságok mellett le is mondhatott volna...?

Ezróvel képezik át magukat a bélyegszakmára

(Bukarest.) A különböző „szakmabeli átlépzésekről“ szóló hirdetések közül kétségtelenül azok keltették a legnagyobb érdeklődést — és egyben feltűnést is, amelyekben — az **Universul** és a **Curentul** hirdetői — a bélyegszakmára való gyors átképzést ajánlották, — egészen bizonyosan külföldi mintára. Az átképzőknek ugyanis efélszer volt alkalmuk meggyőződni arról, hogy sok-sok irodai és kereskedelmi alkalmazott elsősorban a bélyegszakma felé orientálódik. Ugyancsak ebben a szakmában szeretnének elhelyezkedést találni sokan azok közül is, akiknek az utóbbi hónapokban kellett otthagyniuk állásukat. Az utóbbi hónapokban ugyanis az átlagnál több volt a leépítést minden szakmában, ami kétségtelenül az általános politikai helyzettel és a leromlott gazdasági viszonyokkal magyarázható.

A bélyegszakmára való átképzésre irányuló vágyuk és törekvésük többek között abban is megnyilvánul, hogy a gyárak, irodák, üzletek, műhelyek ezreibe érkező levelek eldobott borítékai ezidőszerint csak akkor kerülnek papirkosárba, ha előbb ügyes kezek már levették róluk a bélyegeket. Nagyon kicsi ugyan ezeknek az értéke, mégis gondosan összegyűjtik őket, abból a feltevésből indulván ki, hogy idővel az ilyen bélyeggyűjtemény is lehet olyan alap, amely a bélyegszakmában való elhelyezkedés útját egyengetheti.

Az **Ország-Világ** munkatársa felkereste ez ügyben az egyik külföldön is előnyösen ismert bukaresti bélyegkereskedőt, aki a következőket mondotta:

— Ahhoz, hogy valaki hivatásszerűen foglalkozhassék bélyegkereskedéssel és hogy abból meg is élhessen, több évtizedes megfigyelésem szerint

legalább is tízévi alapos gyakorlat szükséges.

Egyik hónapról a másikra ezt a szakmát nem lehet elsajátítani, mert ehhez sokkal több ismeret szükséges, mint bármely más szakmához. Hogy csak egy-két példát említsek, tudomással kell birni a bel- és külföld minden nagyobb bélyegcseréjéről, számottevőbb vásárlásairól, vagy eladásairól. Pontosan és részletesen tájékozva kell lennie úgy a bel-, mint a külföldi bélyegpiacok irányzatáról. Ennek hiányában ugyanis már eddig számtalanszor megtörtént, hogy iparkodó laikusok nagyobb tömegekben összevásároltak idehaza bélyegeket abban a reményben, hogy a külföldön nyereséggel értékesíthetik.

Sokszor járt már nagy csalódással az ilyen számítás, mert arról nem is szólva, hogy a külfölddel való üzletnél legalább is husz százalék rezsiköltséggel kell számolni, tudni kellett volna azt is, hogy a külföldi bélyegkereskedők nagyobb haszonkülleccsal dolgoznak, mint az itteniek. Hivatásszerűen csak azok tudnak könnyebben és biztatóbb kilátások-

kal beilleszkedni a szakmába, akik irodai vagy kereskedelmi foglalkozásuk tartama alatt, mint amatőrök kellő gyakorlat-hoz és külföldi összeköttetésekhez jutottak . . .

Érdeklődtünk a **Societății Filatelice Române** elnökségénél. Itt azt mondták nekünk, hogy ugynevezett alkalmi gyűjtők annyian vannak az országban, hogy számukat sem tudják.

A komoly gyűjtők számát, akik pénzzel és katalógussal dolgoznak, 8—10.000-re becsülik az országban.

A régi bélyeggyűjtők és kereskedők azonban inkább csak **a klasszikus és a háboru előtti bélyegekkel foglalkoznak.** Ezzel szemben a szakma új emberei részben bélyegujdonságokkal és alkalmi bélyegek adásvételével, részben azzal kezdik a szakmába való „beilleszkedést”, hogy ezer és ezer számra halmozzák fel azokat a román bélyegeket, amelyekért

mint tömegárúkért, lemosva, kisimitva, osztályozva 100 darabonként 2—3 leitől 10 leig terjedő árakat fizetnek.

El lehet képzelni, milyen türelem, fáradság, munka kell ahhoz, hogy a bélyeggyűjtésnek ez a fajtája megélhetési alap lehessen, még akkor is, ha régebbi bélyegekről van szó. Éppen ezért az egyesület elnöksége figyelmébe is ajánlja a kezdőknek, hogy a bélyegeknek az értékét nem az szabályozza, hogy milyen régi, hanem hogy mennyi került forgalomba és mennyi maradt meg belőle.

Beszéltünk még néhány bélyegkereskedővel és amatőrrel is, akik viszont arról informáltak, hogy komoly bélyegüzletet néhány százezer lei tőke nélkül el sem lehet képzelni és hogy a bel- és külföldi piacok közül

Bécs és Prága voltak a legfontosabb közvetítő piacok, miért is a beállott nagy változások óta a külfölddel való bélyegforgalom lényegesen, körülbelül 40—50 százalékkal csökkent. A külföldön azonban, elsősorban tengerentul, mégis nagy forgalom bonyolódott le az utóbbi időben, mert a régi híres külföldi gyűjtők egy része az életkörülményeiben beállott változások miatt kénytelen volt vagyonokat érő gyűjteményeitől megválni, amit hosszú tárgyalások előztek meg. A nagy külföldi vevők ugyanis válogatóságok, mert

körülbelül 125.000 bélyegfajta létezik a világon, ami szintén sejteni engedi, hogy valóban sokat kell tanulnia és széleskörű ismeretekkel kell rendelkeznie annak, akiről üzletfelei és kartársai is megállapítják, hogy — ismeri a nemzetközi bélyegpiacot.

Még megemlítjük, hogy az utóbbi időkben

nagy érdeklődés mutatkozik a repülőbélyegek iránt, amelyeket minden államban a nemzetközi póstaegyezmény értelmében április elsejével bevontak és ilyenek a jövőben sehol nem kerülnek kibocsátásra. Ugyancsak nagy a kereslet Európában

a régebbi tengerentuli bélyegek iránt, amelyeket az itteni gyűjtők igen jól elcserélhetnek európai

bélyegekre tengerentúli gyűjtőtársaikkal. Ez a magyarázata annak, hogy az idei **Michel** tengerentúli katalógus már lényeges áremelkedést hozott.

Akiknek mindig konjunkturájuk van...

(Kolozsvár.) Nyilvános telefonállomást kerestem és így tértem be egy dohánytőzsdébe. A fülke épp foglalt volt. Ifjú hölgy állott benne. Divatosan és merev mosollyal, mint az áruházak kirakatainak ruhababái. Mialatt beszélt, olyan egyenesen tartva arcát, hogy a hangja alig érhetett a kagyló membrájáig, sűrűn emelte égne a szemét, nagy részt mutatva meg annak kékes fehérjéből, mintha ezzel is azt akarná büvölni, aki pedig csak a hangját hallhatta egy másik kagylónál.

Jelenléte úgy betöltötte az egész helyiséget, mint egy látványosság, mint egy színésznő, jól megjátszott jelenetével, a színpadot. Parfőmjének édes és nehéz illata már a belépéskor tudatta velem, hogy szép és divatos hölgy tartózkodik e helyen, mert csak szép és divatos nő lehet olyan merész, hogy e nehéz és kábító illattal hívj afel már messziről a figyelmet létezésére. A férfihódolat gyors megbocsátásával vettem tudomásul, hogy nem egyhamar jutok hozzá a telefonkészülékhez. Ezért bőségesen kárpótol az üvegfülkében csicsergő szépség látványa. Közben elszórakozom azzal is, hogy végighallgatom beszélgetését, anélkül, hogy hallgatóznék.

Ő maga ugyancsak nem használt hangfogót. Vagy talán meglepedkezett arról, hogy az üvegfülke csak jelképesen különíti el a benne tartózkodót, s a hangja épp oly jól hallható kívülről, miként látható ő maga. Elég volt egy mondat hallanom és

megállapítottam, hogy rendkívül előkelő hölgy tévedt e szerény helyre.

A kastélyukról beszélt, a hátsparipáikról és a mult évben vett kocsijáról, amit egy új karosszériával fog kicserélni. Közben a felső társadalmi réteghez tartozó urakat és hölgyeket emlegetett. Szinte szédültem ennyi előkelőségtől s kissé úgy éreztem magam, mintha hivatlanul befurakodtam volna e magasrangúak szigorúan zárt gyülekezetébe. Az üzletcske tulajdonosnőjének arcán mosoly ült, mely némán, de annál megilletődöttebben fejezte ki afölötti örömét, hogy ilyen előkelő hölgy tartózkodik a helyiségben. Hátha máskor is betéved ide? Talán látogatása révén más előny is érheti. Ki tudja, mennyi minden jó fakadhat ebből?

Szinte sajnáltam, amikor letette a kagylót és engesztelő, bársonyos pillantással átadta helyét a fülkében. De az üzlet-

ből még nem távozott. Ugy van, vásárolni is akar valamit. Egész kis és alig pár lei értékű csomagocska került ki a hossz-
szas válogatásból. Közben tovább csevegett. Most már a tu-
lajdonosnővel. Elragadóan kedves volt és közvetlen.

— **Édes teremtés** — állapította meg róla a tulajdonosnő,
miután elment. A boltilány szerint pedig meglátszik rajta,
hogy vérbeli urinő, előkelő dáma. Csak azok ilyen szerények,
kedvesek és közvetlenek.

Néhány nap mulva úgy adódott, hogy ismét igénybe kel-
lett vennem a trafik telefonfülkéjét. Alig tárcsáztam fel a
hívott számot, amikor belibbent az ajtón a multkori hölgy.
Udvarias mozdulatot tettem feléje, készen arra, hogy átad-
jam neki a helyemet, ő azonban tagadóan rázta fejét és ked-
ves mosollyal jelezte, hogy szívesen vár, nincsen sietős dolga.
Kényelembe helyezte magát a széken, amit a boltilány ho-
zott ki sietve számára a pult mögül. A tulajdonosnővel csi-
csergett, bizalmasan beavatta őt valami bosszuságába, ami
az imént érte. Csak szórványosan értettem meg a szavait,
mert közben arra is figyelnem kellett, amit a telefonkagyló-
ból hallottam. E mondatfoszlányokból megtudtam, hogy nem
találta otthon a nővérét és most vagy az inashoz, vagy a sza-
kácsnőhöz fordul, vagy gyalog mehet haza a pénzért, ostoba
kis **ötszáz leiért**, amit elfelejtett magával hozni. A tulajdo-
nosnő olvadozott a meghatottságtól, a boltilány arcára is az
volt írva, hogy lám milyen előkelő, nem csinál semmi hókusz-
pókuszt, nevetve bevallja, hogy egy vas sincs épp nála. A
pult fiókjából pedig előkerült a kékesszinű bankjegy és le-
begésének rövid pályája után

egy pillanat alatt eltűnt a hölgy táskájában.

Már el is feledtem az egész esetet, amikor egy bukaresti
ujsgécikken akadt meg a szemem, amely egy veszedelmes
szélhámosnőről szólt, aki hónapok óta sikerrel fosztogatta a
kisebb üzleteket, ahol telefonfülke is van.

Mindössze néhány leies befektetéssel ötszáz lei haszonra tett szert.

Megvillogtatott néhány előkelő nevet és annyi már elég is
volt ahhoz, hogy bizalmukba fogadják. Mert az előkelő ne-
vek valutája ma nagyobb a pénz értékénél is. Már az is elég,
ha valaki hivatkozni tud valakire, aki valahol esetleg tehet
értük valamit. A telefonba csicsergő hölgy az embereknek
ezt a gyöngéjét használta ki csalárdul és ügyesen.

Fölötte majd bíróság fog itélkezni, ő azonban előzőleg
üzletről-üzletre járva, ötszáz lei birságot szabott ki azokra,
akik nem azért segítettek rajta, hogy segítsenek, hanem,
hogy e segítség révén majd maguk is segítséget kapjanak.
Még csak el sem ítélem őket.

Ugy gondolhattak, hogy ötszáz leiel talán a jövőjüket
biztosíthatják e bizonytalan időkben. Ez esetben pedig nem
is volt olyan nagy az áldozat, amit a hiunak bizonyult remé-
nyek oltárán hoztak.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)
GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a Con.
Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy evre: pénzügyintézeteknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőknak és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénztelvételeire — BCU Cluj / Central University Library Cluj pécselt ellátott nivalatos nyugta ellenében — csak fényképes igazolványokkal rendelkező kiadóhivatali megbizottak vannak feljogosítva!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével!

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki a idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ“ huszonnyolc év óta tántoríthatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

— „PHÖNIX“-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrovidebb időn belül, versenyképes áráért. Könyvek, folyóiratok, újságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyintézeti nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

**EGÉSZEN
RÖVIDEN:**

az

Ország-Világ

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap.

Olvassa és terjessze!